

SIPRI **YEARBOOK** **2008**

**ARMAMENTS,
DISARMAMENT AND
INTERNATIONAL
SECURITY**

Resum en Català

El SIPRI i l'anyari del SIPRI

L'Institut Internacional d'Estocolm de Recerca per a la Pau (*Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI*) és un institut internacional independent que treballa per a la recerca sobre els problemes de la pau i el conflicte, especialment sobre el control de les armes i el desarmament. El SIPRI va ser fundat l'any 1966 per commemorar els 150 anys de pau ininterrompuda de Suècia. El SIPRI duu a terme la seva tasca de recerca per mitjà d'un equip internacional d'investigadors.

L'anyari del SIPRI es publica des del 1969 i enguany arriba a la seva 39a edició. El *SIPRI Yearbook 2008* presenta un recull d'informacions originals de temes com ara la despesa militar mundial, les transferències internacionals d'armes, la fabricació d'armes, les potències nuclears, els principals conflictes armats i les operacions de pau multilaterals, juntament amb les anàlisis més actuals d'aspectes rellevants del control d'armes, la pau i la seguretat internacional. L'anyari està escrit per investigadors del SIPRI amb la col·laboració d'experts externs convidats.

Aquesta publicació resumeix el contingut del *SIPRI Yearbook 2008* i aporta alguns exemples de les dades i les informacions que s'inclouen en els seus apèndixs i annexos.

Fundació per la Pau

La **Fundació per la Pau** és una ONG nascuda al 1983 i que treballa per un món en pau. A través d'una opinió pública cada cop més informada i activa, impulsa tots aquells canvis culturals i estructurals que facin possible l'eradicació de la violència com a forma de relació entre persones i pobles.

El nostre compromís amb la pau ens porta a desenvolupar activitats d'educació, de sensibilització i mobilització social per la pau i el desarmament així com la implicació en la resolució no violenta dels conflictes, tant dels propers, com els més llunyans.

Des de la **Fundació per la Pau** estem convençuts que la traducció al català d'aquesta versió resumida del *SIPRI Yearbook 2008*, un material de referència en l'àmbit de la seguretat i el desarmament, ens proporcionarà un instrument cabdal per a la divulgació i sensibilització a favor de la cultura de pau a casa nostra.

© Fundació per la Pau 2008

Imprès a Barcelona per Gràfiques Alpres

ÍNDIX

Introducció. Una crida al control d'armes	2
---	---

PART I: SEGURETAT I CONFLICTES

Capítol 1. Organismes de seguretat i relacions euroatlàntiques	3
Capítol 2. Tendències en els conflictes armats	4
Apèndix 2C. Com es planteja la seguretat humana en situacions de violència directa i estructural	6
Capítol 3. Planificació i desplegament d'operacions de pau	7
Capítol 4. Introducció de la dimensió del gènere en la reforma del sector de la seguretat postconflicte	9

PART II: DESPESA MILITAR I ARMAMENTS

Capítol 5. Despesa militar	10
Capítol 6. Fabricació d'armes	12
Capítol 7. Transferències internacionals d'armes	14

PART III: NO-PROLIFERACIÓ, CONTROL D'ARMES I DESARMAMENT

Capítol 8. Control d'armes nuclears i no-prolifерació	16
Apèndix 8D. Anàlisi forense nuclear	18
Capítol 9. Reducció de les amenaces contra la seguretat que representen els materials químics i biològics	19
Apèndix 9A. Diplomàcia internacional en matèria de salut pública i control mundial de la grip aviària	20
Capítol 10. Control d'armes convencionals	21
Capítol 11. Controls sobre les transferències internacionals relacionades amb la seguretat	22
Annexos	23

Introducció. Una crida al control d'armes

Bates Gill

En els propers dos anys serem testimonis d'un augment considerable dels debats d'alt nivell sobre la importància del control de les armes i el desarmament. Això es deu al fet que, en l'àmbit mundial, cada cop hi ha un consens més ampli en el sentit que cal posar en pràctica mesures de control de les armes i de desarmament més serioses i efectives. La convergència de dues tendències ha portat el debat sobre les polítiques de control d'armes a nivells nous i interessants. Una d'aquestes tendències se centra en la preocupació per les amenaces que planen sobre els acords i compromisos de llarga tradició sobre control i no proliferació d'armament, i per la possibilitat que s'acabin esfondrant. L'altra assenyala oportunitats noves i emergents per avançar amb més eficàcia en el control d'armes, la no-prolifерació i el desarmament.

Hi ha motius per pensar que cada vegada disposem de més oportunitats per aconseguir millores significatives en el control d'armament. Especialment importants seran les mesures de desarmament i construcció de la confiança i la seguretat que posin en pràctica les dues principals potències nuclears —Rússia i els Estats Units—. A curt termini, aquests dos països haurien de fer passos decisius en aquesta direcció. També caldrà un esforç global que vagi més enllà d'aquests dos països, que incorpori tant els estats nuclears com els no nuclears i que estableixi amb fermesa un terreny comú on hi tinguin cabuda les diferents postures polítiques.

Amb tot, hi ha tres punts d'atenció que haurien d'aportar una dosi major de realisme a les expectatives creades en

matèria de control d'armes. En primer lloc, les prioritats que estableixi la propera Administració dels Estats Units seran decisives a l'hora de determinar l'evolució del control d'armament. En segon lloc, si bé és cert que els avenços aconseguits en els tractats multilaterals existents i en altres de nous poden acaparar gairebé la totalitat de l'atenció internacional, això no hauria d'eclip-sar l'existència d'altres mecanismes que permetrien fer avenços concrets en matèria de control d'armes i desarmament. Finalment, el control de les armes i el desarmament no poden per si sols resoldre tots els problemes que hi ha al món. Si pretenem que el *control d'armes* adquireixi més rellevància, el significat tradicional del terme s'hauria d'ampliar per tal d'incloure plantejaments sobre la construcció de la seguretat que no estiguin elaborats des de la perspectiva dels tractats o dels estats. D'altra banda, aquests plantejaments també poden reduir l'amenaça de la violència innecessària i indiscriminada i fer créixer la confiança entre els responsables de la seguretat en els àmbits internacional, nacional i subestatal.

Davant dels perills que amenacen la humanitat, cada vegada s'alcen més veus des dels sectors polítics que insisteixen en la importància del control d'armes. Encara que per progressar sempre s'han de superar obstacles enormes, en els pròxims anys el ventall de les oportunitats s'obrirà molt més i ens permetrà fer avenços constructius en matèria de control d'armes i desarmament. Pel bé dels ciutadans i dels governs, cal prendre mesures pragmàtiques i positives en la direcció correcta.

1. Organismes de seguretat i relacions euroatlàntiques

Jean-Yves Haine, Gunilla Herolf i Zdzislaw Lachowski

Durant el 2007 els principals actors euroatlàntics van haver d'afrontar noves diferències i seguir lluitant amb les de sempre. Els aspectes més destacats d'aquesta dinàmica van ser les diferències profundes entre Rússia i altres estats de la comunitat euroatlàntica, els reptes que se li plantegen a la Unió Europea pel que fa a eficiència i cohesió, i la manca de determinació en la cooperació de la comunitat atlàntica en matèria de seguretat. D'altra banda, la política de seguretat dels Estats Units es va caracteritzar per un major pragmatisme.

L'esdeveniment més destacat de les relacions euroatlàntiques durant el 2007 va ser la recuperació per part de Rússia de la confiança i de les aspiracions a ser tractada com a igual en temes de seguretat respecte als seus socis occidentals. Rússia, que cada vegada està més confiada gràcies a l'explotació lucrativa dels seus recursos naturals i que se sent forta per la seva utilització com a arma política, ha recuperat la tradicional política d'enfrontar els socis europeus entre si —amb la intenció de debilitar els vincles transatlàntics i reafirmar la seva influència en els estats de l'antiga Unió Soviètica—. Alhora, però, Rússia sembla disposada a cooperar amb Occident i és poc probable que s'arrisqui a desafiar-lo de manera massa enèrgica.

La UE va adoptar el Tractat de Lisboa, que en termes generals manté els principals elements del rebutjat Tractat Constitucional del 2004, sobretot en les àrees de política exterior i de seguretat. Això no obstant, la UE encara no s'ha recuperat del tot del fracàs del Tractat Constitucional, la qual cosa ha dificultat considerablement el desenvolupament

del seu programa d'ampliació de la comunitat europea, les relacions exteriors i la política comuna d'afers exteriors i seguretat. Ara, la UE pot aprofitar el gran potencial d'aquest tractat i traduir el nou marc legal en accions polítiques. Amb tot, els processos de ratificació del tractat i les diferències quant a lideratge i noves competències poden acabar absorbint totes les energies de la UE, posant l'accent novament en les preferències nacionals i les clàusules d'excepció més que no pas en unes bones agendes d'exteriors.

Els reptes de la cooperació transatlàntica són cada cop més globals. Es fa difícil aconseguir un consens i establir compromisos, i encara més mantenir-los. Quan actua de manera conjunta, la coalició encara es ressent d'unes limitacions autoimposades, de postures divergents o d'un equilibri insuficient. L'apropament entre Europa i els Estats Units que es va produir el 2007 responia més al reconeixement d'unes debilitats que no pas a la projecció d'uns valors de fermesa. Els Estats Units han abandonat gairebé del tot aquelles polítiques que havien fet caure el prestigi i la influència del país tant a casa com a l'estranger i n'han adoptat d'altres que afronten de manera més pragmàtica les qüestions mundials. Això no obstant, els Estats Units segueixen molt implicats a l'Iraq i la seva influència diplomàtica s'ha enfonsat a tot el món. Amb unes eleccions a tocar, un panorama poc encoratjador a l'Iraq i una economia que empitjora, és possible que els Estats Units adoptin una postura més introspectiva. Per tot això, la transició serà el tema central de la comunitat euroatlàntica durant el 2008 i el 2009.

2. Tendències en els conflictes armats

Ekaterina Stepanova

Principals conflictes armats, 2007

L'any 2007 hi havia actius 14 grans conflictes armats a 13 zones de tot el món.

Àfrica

Somàlia

Amèrica

Colòmbia

Perú

EUA

Àsia

Afganistan

Índia (Caixmir)

Myanmar (estat de Karen)

Filipines

Filipines (Mindanao)

Sri Lanka (Tamil Eelam)

Europa

Rússia (Txetxènia)

Orient Mitjà

Iraq

Israel (territoris palestins)

Turquia (Kurdistan)

Al llarg de l'última dècada el nombre global de grans conflictes armats s'ha reduït en termes generals, però aquesta reducció ha estat molt irregular, amb davallades importants els anys 2002 i 2004 i un augment el 2005.

Tres dels principals conflictes armats del 2007 no estaven actius el 2006 (és a dir, o bé no s'havien iniciat o bé havien provocat menys de 25 morts relacionades directament amb els combats): el Perú, les Filipines (Mindanao) i Somàlia. Tres conflictes actius el 2006 van deixar d'estar-ho el 2007: Burundi, Sudan i Uganda.

La intensitat de quatre dels 14 grans conflictes armats actius durant el 2007 va augmentar en comparació del 2006: Sri Lanka (Tamil Eelam), l'Afganistan, Myanmar (estat de Karen) i Turquia (Kurdistan). En els tres últims, les morts a conseqüència dels combats van augmentar més del 50 %.

Durant el 2007, les tendències predominants en els conflictes armats es van caracteritzar per la fragmentació de la violència armada, la diversificació dels actors armats i l'esvaïment de les línies divisòries entre categories de violència i entre els actors respectius. Aquests patrons van ser evidents en algunes de les zones més propenses al conflicte i en els conflictes armats més mortífers del món, com ara Darfur (Sudan), l'Iraq i el Pakistan.

Tot i que els canvis en les accions militars i en l'estratègia contrainsurgent encapçalats pels Estats Units van tenir certs efectes estabilitzadors en determinades parts de l'Iraq des de mitjan 2007, la situació de la seguretat en conjunt es va mantenir desigual. La modesta disminució de la violència intersectorial en algunes zones mixtes també es pot atribuir a l'augment dels desplaçaments de població. En l'àmbit local, l'augment de grups combatius influents (des de patrulles de seguretat als barris fins a bandes de carrer i xarxes de contraban) va contribuir a una major fragmentació de la violència.

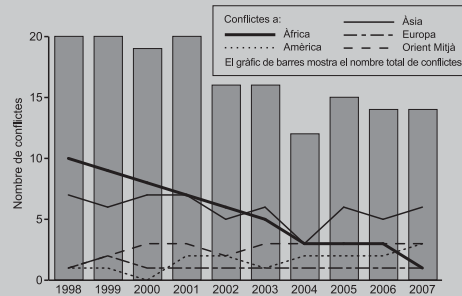
A Darfur, la disminució dels combats dirigits des de l'estat no va fer que milloressin les condicions de seguretat. Els principals patrons de violència van seguir consistint en enfrontaments armats de base estatal que esdevenen una barreja molt complexa de petits conflictes menys intensos però més nombrosos. Grups armats de rebels, desertors i partidaris de l'estat van canviar el color de les seves aliances en funció de la situació i van participar en situacions de vio-

lència depredadora, disputes pel poder local i incursions transfrontereres. La violència contra la població civil va seguir fora de control, i el nombre de persones assassinades per la violència tribal i de faccions va ser superior al nombre de persones mortes en els combats entre el govern i els rebels.

Al Pakistan, després del trencament d'un alto el foc entre el govern i combatents protalibans, les zones tribals van presenciar alguns dels episodis de violència més intensos dels darrers anys, que van incloure un augment de les incursions a l'Afganistan, atacs a les forces governamentals i actes de terrorisme suïcida. L'augment de la «talibanització» de les zones tribals es va produir en paral·lel a la radicalització islamista del Pakistan, que va culminar amb el setge a la Mesquita Vermella el juliol del 2007. La coincidència de situacions de violència política i religiosa d'àmbit local, nacional, regional i transnacional al Pakistan es va fer més que evident amb la dinàmica de l'activitat terrorista, que va incloure l'assassinat de l'exprimera ministra Benazir Bhutto.

En aquests tres llocs, la feblesa de l'estat va ser un dels factors decisius de la fragmentació i l'enduriment de la violència armada durant el 2007. Per tal de reduir la violència als estats febles i més proclius als conflictes, caldria prioritzar les iniciatives encaminades a construir estats que combinin la funcionalitat amb la legitimitat local. Els moviments que sorgeixen en l'àmbit local, que gaudeixen d'un suport popular prou ampli i que miren de crear agendes socials, polítiques i de seguretat integradores podrien ser els més indicats per aconseguir aquesta combinació, fins i tot si tenen unes ideologies i agendes considerablement diferents a les que promouen els principals actors internacionals.

Distribució regional i nombre total dels grans conflictes armats, 1998–2007

Per quart any consecutiu, durant el 2007 no es va registrar cap conflicte interestatal. Al llarg de tot el període 1998–2007 només hi va haver tres grans conflictes armats entre estats: Eritrea–Etiòpia (1998–2000), Índia–Pakistan (1998–2003) i l'Iraq contra els EUA i els seus aliats (2003). Els altres 30 conflictes armats de gran importància que es van registrar durant aquest període es van desenvolupar dins dels estats.

El 2007 hi va haver quatre conflictes classificats com a *internacionalitzats* —és a dir, en els quals hi van participar tropes d'un estat que no era una de les principals parts del conflicte però que ajudava un dels bàndols—. Això representa un augment d'un respecte al nombre registrat el 2006. Tal com va passar aquell any, tots els conflictes internacionalitzats del 2007 tenien alguna relació amb la «guerra global contra el terrorisme» encapçalada pels EUA.

Si bé és cert que els grans conflictes armats són els més intensos i els que generen més víctimes relacionades amb els combats, només suposen aproximadament la meitat de tots els conflictes que es produeixen als estats i una quarta part de tots els conflictes armats, on s'inclouen els conflictes no estatals que tenen lloc entre actors no estatals, sobretot a l'Àfrica i l'Àsia.

Aquesta informació i aquestes dades s'han extret de l'apèndix 2A, «Patrons dels grans conflictes armats, 1998–2007», per Lotta Harbom i Peter Wallensteen, del Programa de Dades sobre Conflictes d'Uppsala (UCDP), i figuren a la base de dades de l'UCDP: <<http://www.ucdp.uu.se/database/>>.

2C. Com es planteja la seguretat humana en situacions de violència directa i estructural

Albrecht Schnabel

El patiment humà individual i els conflictes i la violència en àmbits comunitaris, regionals i internacionals es poden reduir significativament si les persones i les comunitats se senten segures i protegides davant les amenaces derivades de la violència directa i estructural —és a dir, si se'n garanteix la seguretat humana bàsica—. Per contra, la violació de les necessitats humanes bàsiques de les persones i les comunitats comporta patiment humà i el deteriorament social i comunitari, i, per tant, més violència en la seva manifestació directa i estructural. Això, al seu torn, perpetua la frustració de les necessitats humanes. Trencar aquest cercle viciós depèn de la capacitat de reduir o evitar la violència i, consegüentment, de generar seguretat humana.

El concepte de seguretat humana ha generat grans debats i ha estat objecte de definicions molt variades tant per part dels experts com per part dels governs. En aquest document, les «amenaces a la seguretat humana» són aquelles que posen en perill les vides de les persones i les comunitats a través de la violència directa i estructural. Es tracta d'un plantejament que es pot aplicar tant en l'àmbit de la recerca com en casos pràctics. Tot i que cobreix les amenaces generades per la violència directa i estructural, aquest plantejament aplica un llindar mínim que requereix que la violència posi en perill la vida de les persones i les comunitats. El simple fet d'evitar la violència directa i estructural no és suficient per satisfer tots els requisits per a una pau positiva, una seguretat

humana àmplia i el compliment de tota l'escala de necessitats humanes. Amb tot, ofereix una definició manejable que relaciona la seguretat de la població amb la seguretat nacional, la violència estructural amb la violència directa, i la responsabilitat davant les situacions d'inseguretat humana amb la responsabilitat de proporcionar seguretat humana.

El fet d'optar per la violència directa i estructural com a variables centrals interdependents en l'anàlisi i el proveïment de seguretat humana obre oportunitats per abordar les amenaces més fortes que afronten les persones i per preparar el terreny per aplicar els mecanismes de mitigació més efectius. Per mitigar la inseguretat humana cal:

- identificar i analitzar la violència i les amenaces en una població i un context específics;
- dissenyar mesures preventives i de resposta en funció de les amenaces, el context i els actors específics;
- fer una prevenció centrada en la violència directa i estructural aplicant estratègies que impliquin diversos actors, i
- supervisar i valorar els nivells d'amenaça i l'aplicació de mesures de mitigació i adaptació.

Per bé que aquest plantejament sistemàtic és rellevant en situacions de violència estructural —que no són sempre fàcils de reconèixer i en què identificar les causes i els actors que la generen és, si més no, un repte—, cal parar molta atenció al paper de la violència armada i al seu potencial per intensificar la violència directa i estructural o per crear-ne noves onades.

3. Planificació i desplegament d'operacions de pau

Sharon Wiharta

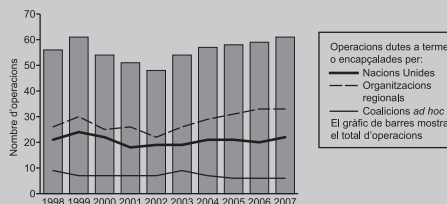
L'augment continu de la demanda d'operacions de pau i el fet que cada vegada siguin més diverses en la seva naturalesa i complexitat política, humanitària i militar fa que calgui matisar el plantejament de la planificació d'operacions. La planificació exigeix més coordinació interna entre els diferents departaments i agències i un reforç de la col·laboració entre la gran diversitat d'actors externs. L'any 2007 les Nacions Unides, com a part de la seva estratègia de reforma a llarg termini «Manteniment de la pau 2010», va intentar posar en marxa el Procés de Planificació de Missions Integrades (IMPP). L'objectiu de l'IMPP és proporcionar un marc seqüencial, coherent i unificat per planificar les fases prèvies a les missions i les transicions en el context de les operacions de l'ONU.

Encara que es tracta d'un procés complex, la planificació de la fase prèvia al desplegament és molt necessària per a l'èxit de qualsevol operació de pau. Si s'acompanya d'una estratègia coherent, aquesta planificació garanteix que les operacions tinguin definits uns objectius i uns mandats clars i que disposin dels recursos humans, materials i financers necessaris. Les lliçons que es desprenen de les operacions de pau dutes a terme en el passat a Kosovo, Libèria i Timor Oriental indiquen que cal ampliar els processos de planificació més enllà de la feina que es fa a les oficines i que cal implicar

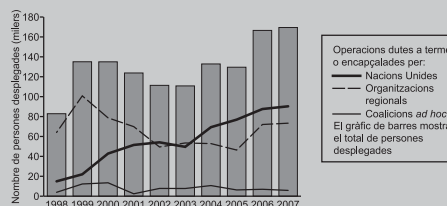
Operacions de pau, 2007

L'any 2007 es van dur a terme un total de 61 operacions de pau, dues més que l'any 2006, la qual cosa representa la xifra més alta des del 1999. Aquest fet corrobora la tendència ascendent iniciada el 2002, quan es van efectuar 48 operacions. Els costos coneguts de les operacions de pau també van seguir pujant l'any 2007, i el nombre de persones que es van necessitar per a aquestes operacions va assolir la xifra més alta de tots els temps: 169.467.

Nombre d'operacions de pau, 1998-2007

Desplegament de personal a les operacions de pau, 1998-2007

Nota: Les xifres del 1998 no inclouen els civils desplegats per les Nacions Unides.

El nombre de persones desplegades en operacions de pau el 2007 va ser un 2,5 % superior al 2006 i un 60 % superior al 2003. De totes les persones desplegades, 150.651 van ser militars i 18.816 van ser civils. Durant el 2007 les Nacions Unides van seguir sent el principal actor de les missions de manteniment de la pau, amb 22 operacions —la xifra més alta des del 2000— i 90.305 persones desplega-

des. Així mateix, durant el 2007 es va arribar a un nou rècord de països participants: 119 països van aportar tropes, observadors militars o policies. L'OTAN va desplegar el segon major contingent de persones —57.930— en tres operacions, mentre que la Unió Africana va desplegar un total de 7.371 persones en tres operacions. Totes aquestes organitzacions van augmentar els contingents de persones desplegades durant el 2007. Per contra, la Unió Europea va desplegar 5.900 persones menys el 2007 que el 2006.

Nombre d'operacions de pau i de persones desplegades, per regions, 2007

	Nre. d'operacions	Personal total desplegat
Àfrica	18	69.355
Amèrica	3	9.406
Àsia	10	46.019
Europa	20	27.018
Orient Mitjà	10	17.689
Món	61	169.467

La majoria d'operacions de pau a Europa van ser a càrrec d'organitzacions i aliances regionals, en especial l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE). Les Nacions Unides segueixen sent l'actor principal a l'Àfrica, amb deu operacions —el nombre més alt d'operacions de pau de les Nacions Unides en una regió— i un contingent de 58.076 persones, la qual cosa representa el 85 % de tot el personal desplegat a la regió.

El 2007, el 41 % de totes les persones desplegades estaven dedicades a operacions a l'Àfrica. Un altre 27 % estaven desplegades a l'Àsia, la gran majoria de les quals formaven part del contingent de 41.741 tropes que participaven en la Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat (ISAF) a l'Afganistan.

Aquesta informació i aquestes dades s'han extret de l'apèndix 3A, «Operacions de pau multilaterals del 2007», per Kirsten Soder, i figuren a la Base de Dades de Missions de Pau Multilaterals del SIPRI: <<http://www.sipri.org/contents/conflict/database-Intro/>>.

un conjunt més ampli de parts interessades, en especial el govern amfitrió i la població afectada.

Un dels problemes relacionats amb la planificació d'operacions que se solen esmentar amb més freqüència es produeix durant la fase d'execució, quan la responsabilitat de l'operació passa de les oficines al terreny real. Això es deu al fet que, normalment, l'equip que ha treballat en el procés de planificació no és el mateix equip que haurà de desplegar l'operació. Així, l'operació mixta duta a terme per la Unió Africana i les Nacions Unides a Darfur, el Sudan (UNAMID) —que destaca per haver gaudit d'un període de planificació llarg i intens— també va acabar demostrant que fins i tot les missions ben planificades poden ressentir-se de les dificultats que planteja l'execució.

Els exemples de l'UNAMID, la missió de les Nacions Unides a la República Centreafricana i el Txad (MINURCAT) i l'operació militar de la Unió Europea al Txad i la República Centreafricana (EUFOR Tchad/RCA) il·lustren que hi ha uns límits a la participació de les parts locals implicades durant el procés de planificació previ al desplegament. De fet, un procés de planificació inclusiu i transparent que faci seu el principi de propietat local pot debilitar el desplegament mateix d'una operació de pau. Una planificació de les operacions que es vulgui inclusiva comporta entendre que cal fer concessions. S'han revisat els processos de planificació de l'ONU i de la UE, reconeixent la necessitat de comptar amb el suport del govern amfitrió. Aquestes revisions, però, no satisfan les necessitats de la situació ni tenen en compte les reivindicacions de la població civil.

4. Introducció de la dimensió del gènere en la reforma del sector de la seguretat postconflicte

Megan Bastick

La reforma del sector de la seguretat (RSS) és essencial per a la construcció de la pau en situacions de postconflicte per tal de prevenir la reaparició del conflicte, reforçar la seguretat pública i crear les condicions per a la reconstrucció i el desenvolupament. Molts governs, a més a més de les Nacions Unides i les entitats benèfiques, reconeixen la importància de la participació de les dones i de la igualtat de gènere en la construcció de la pau i la seguretat. Això no obstant, tot sovint les iniciatives per promoure aquests objectius es planifiquen i s'implementen de manera independent, la qual cosa provoca que en la RSS no s'incloguin les dones ni es tractin les necessitats en matèria de seguretat de tota la població —incloent-hi les dones, les nenes i els nens—.

Els processos de RSS en àrees en postconflicte han fet servir diversos mètodes per tractar les qüestions de gènere.

- A l'Afganistan, Kosovo i Libèria, les mesures de RSS per reclutar i retenir dones i per fer que els organismes de seguretat fossin més sensibles a les qüestions de gènere van topar amb dificultats però també van generar resultats positius.
- Al Perú, Sierra Leone i Timor Oriental, les comissions de la veritat i la reconciliació van introduir mecanismes per tractar les experiències i les demandes de justícia de les dones.
- Les parlamentàries de Rwanda van fer una contribució destacable a la RSS en unir-se deixant de banda les diferències polítiques i ètniques per tractar temes relacionats amb la seguretat de les dones.

- A Libèria i Sierra Leone, els processos de desarmament, desmobilització i reintegració van contribuir a desenvolupar procediments operatius per garantir que no s'exclouguin les dones i les nenes i que també es tinguin en compte les necessitats dels homes i els nens.
- A Libèria i Sud-àfrica, les organitzacions de dones de la societat civil van esdevenir actors importants a l'hora de vincular la RSS amb les preocupacions locals en matèria de seguretat i justícia.

Integrar la dimensió del gènere —avaluant els resultats de les polítiques i activitats de la RSS respecte a les dones, els homes, els nens i les nenes en cada etapa del procés— és una estratègia clau. Cal acompanyar-la de mesures per garantir que tant els homes com les dones participin i estiguin representats en els processos de RSS.

La participació de les dones en els serveis de seguretat postconflicte és vital per crear unes estructures que siguin representatives, de confiança i legítimes, i que tinguin capacitat per satisfer les necessitats en matèria de seguretat tant dels homes com de les dones.

Els processos de «justícia de transició» i de reforma de la justícia han fet avenços importants per donar resposta a les qüestions de gènere. Els tribunals penals ad hoc han donat prioritat als judicis per violència sexual.

La integració de la dimensió del gènere és un dels reptes generals que es proposa la RSS. Els actors externs hi poden donar suport, però les iniciatives han d'estar encapçalades per les parts interessades locals. La RSS té molt a guanyar amb la integració de la dimensió del gènere.

5. Despesa militar

Petter Stålenheim, Catalina Perdomo i Elisabeth Sköns

Despesa militar, 2007

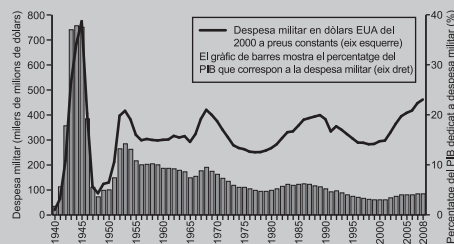
Despesa militar per regió i per grup de renda, 2007

	Despesa militar, 2007 (milers de milions de dòlars)	Canvi, 1998–2007 (%)
Total mundial	1.339	+45
Àfrica	18.5	+51
Amèrica	640	+63
Àsia i Oceania	219	+52
Europa	370	+16
Orient Mitjà	91.5	+62
Països de renda baixa	41.9	
Països de renda mitjana-baixa	152	
Països de renda mitjana-alta	107	
Països de renda alta	1.039	

Les xifres relatives a la despesa estan en dòlars EUA. Les xifres relatives al canvi es basen en la despesa en dòlars EUA a preus i tipus de canvi constants (2005).

Els EUA són, amb molta diferència, el país amb una despesa militar més gran. Actualment, la despesa militar d'aquest país se situa a uns nivells que no s'assolien des de la Segona Guerra Mundial.

Tendències de la despesa militar dels EUA, 1940–2008

Es calcula que la despesa militar mundial durant el 2007 va ser d'un bilió 339 mil milions de dòlars —la qual cosa suposa un increment real del 6 % respecte al 2006 i del 45 % des del 1998—. Això equival al 2,5 % del producte interior brut mundial (PIB) i a 202 dòlars per cada persona del món.

La subregió que va experimentar l'augment més destacat en despesa militar durant el període de 10 anys 1998–2007 va ser Europa de l'Est, amb un 162 %. També va ser la regió que més va augmentar aquesta despesa el 2007, amb un 15 %. Rússia, amb un augment del 13 % durant el 2007, acapara el 86 % de l'augment d'aquesta regió. Amb tot, hi ha altres subregions que en aquest mateix període de 10 anys han experimentat augments de la despesa militar de més del 50 %, com ara l'Amèrica del Nord (65 %), l'Orient Mitjà (62 %), el sud de l'Àsia (57 %), l'Àfrica i l'est d'Àsia (totes dues amb un 51 %). Les subregions amb un creixement més baix de la despesa militar en la darrera dècada van ser Europa Occidental (6 %) i Amèrica Central (14 %).

L'any 2007, la despesa militar dels EUA va representar el 45 % de la despesa mundial total, per davant del Regne Unit, la Xina, França i el Japó, tots amb un 4–5 %. Des del 2001, la despesa militar nord-americana ha augmentat un 59 % en termes reals, sobretot a causa de la despesa massiva que s'ha fet per a les operacions militars a l'Afganistan i l'Iraq, però també per

l'augment del pressupost «bàsic» de defensa. L'any 2007, la despesa dels Estats Units va assolir les xifres més altes des de la Segona Guerra Mundial. Això no obstant, gràcies al creixement de l'economia i a la despesa total del govern dels Estats Units, la càrrega econòmica i financera de la despesa militar (és a dir, la part que representa del PIB i de la despesa total del govern dels EUA) és actualment menor a la dels anys posteriors a la Segona Guerra Mundial, en què la despesa militar també va tocar sostre.

Durant l'última dècada, la Xina ha triplicat en termes reals la despesa militar. Gràcies al seu ràpid creixement econòmic, però, la càrrega econòmica de la despesa militar encara es considera moderada, i se situa en el 2,1 % del PIB.

La despesa militar creix de forma ràpida al sud del Caucas —Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia—, sobretot a causa dels tres conflictes «congelats» que pateix la regió i a la participació d'actors externs. Aquests creixements han estat possibles gràcies a la recuperació econòmica motivada pels ingressos procedents del petroli i el gas.

El nombre de països que van augmentar la despesa militar durant el 2007 va ser superior al dels últims anys. Entre els factors que van motivar l'augment de la despesa militar mundial hi ha els objectius que es marquen els països en política exterior, les amenaces reals o percebudes, els conflictes armats i les polítiques per contribuir a les operacions de pau multilaterals, tot això combinat amb la disponibilitat de recursos econòmics.

La comparació internacional de dades sobre despesa militar és una mica problemàtica. Per a les anàlisis sobre despesa militar, el SIPRI aplica els tipus de canvi del mercat. La taula següent mostra els quinze països que més gasten classificats en funció de la despesa militar, que s'ha convertit a dòlars constants dels EUA (2005) aplicant els tipus de canvi del mercat.

Els 15 països amb més despesa militar el 2007 aplicant el tipus de canvi del mercat

Posició	País	Despesa (milers de milions de dòlars)	Percentatge mundial (%)
1	EUA	547	45
2	Regne Unit	59,7	5
3	Xina	58,3	5
4	França	53,6	4
5	Japó	43,6	4
6	Alemanya	36,9	3
7	Rússia	35,4	3
8	Aràbia Saudita	33,8	3
9	Itàlia	33,1	3
10	Índia	24,2	2
11	Corea del Sud	22,6	2
12	Brasil	15,3	1
13	Canadà	15,2	1
14	Austràlia	15,1	1
15	Espanya	14,6	1

Les xifres s'expressen en dòlars EUA, a preus i tipus de canvi constants (2005).

Aquesta informació i aquestes dades s'han extret del capítol 5 i de l'apèndix 5A, «Taules de despesa militar», per Petter Stålenheim, Jan Grebe, Catalina Perdomo i Elisabeth Sköns, i figuren a la Base de Dades sobre Despesa Militar del SIPRI: <http://www.sipri.org/contents/milap/milex/mex_database1.html>.

6. Fabricació d'armes

Sam Perlo-Freeman i Elisabeth Sköns

El Top 100 del SIPRI

La llista Top 100 del SIPRI classifica els fabricants d'armes més grans del món (excloent la Xina) en funció de la venda d'armes. En la llista següent figuren les 10 principals empreses del 2006.

Les 10 principals empreses fabricants d'armes, 2006

Posició	Empresa (país)	Vendes d'armes, 2006 (milions de dòlars)	Beneficis, 2006 (milions de dòlars)
1	Boeing (EUA)	30.690	2.215
2	Lockheed Martin (EUA)	28.120	2.529
3	BAE Systems (Regne Unit)	24.060	1.189
4	Northrop Grumman (EUA)	23.650	1.542
5	Raytheon (EUA)	19.530	1.283
6	General Dynamics (EUA)	18.770	1.856
7	EADS (Europa Occidental)	12.600	124
8	L-3 Communications (EUA)	9.980	526
9	Finmeccanica (Itàlia)	8.990	1.280
10	Thales (França)	8.240	487

El 2006 hi va haver dotze empreses que van entrar a la llista del Top 100, sis de les quals ho van fer per primera vegada. Les empreses nord-americanes dominen la llista Top 100, tant en termes numèrics com financers, amb les empreses d'Europa occidental en un segon terme.

La producció mundial d'armes augmenta. La venda d'armes per part dels 100 principals fabricants del món (sense comptar la Xina) —els Top 100 del SIPRI— va pujar a 315 mil milions de dòlars el 2006, la qual cosa representa un augment del 9 % en termes nominals i del 5 % en termes reals. El 63 % de les vendes combinades d'armes de les empreses Top 100 correspon a 41 empreses dels EUA, mentre que el 29 % correspon a 34 empreses d'Europa occidental. En termes generals, durant el 2006 les empreses especialitzades en vehicles blindats —sol·licitats pels EUA pel conflicte a l'Iraq— i en sectors en expansió, com ara els serveis militars i l'electrònica o les comunicacions d'alta tecnologia, van experimentar els augments més destacables. Les empreses russes també van obtenir nivells alts de creixement durant el 2006, sobretot en el sector aeroespacial i de defensa aèria.

En el sector armamentístic nord-americà i d'Europa occidental es van produir 53 fusions i adquisicions significatives durant el 2007. Tres d'aquestes operacions van ser acords europeus transfronterers i 16 van ser acords transatlàntics. Gairebé totes les fusions i adquisicions transatlàntiques es van produir entre empreses britàniques i nord-americanes. La major part d'aquesta activitat de fusions i adquisicions estava relacionada amb serveis o subsistemes militars, en especial electrònics i aeroespacials. Hi va haver set adquisicions amb un valor superior als mil milions de dòlars. Quatre d'aquestes operacions van ser adquisicions internes als EUA, dues van comportar l'adquisició d'empreses

nord-americanes per part de firmes britàniques, i una va suposar la compra d'una empresa britànica per part d'una de nord-americana.

A l'Europa occidental, el 2007 va ser testimoni de grans acords de fusió del sector naval a França i el Regne Unit, tots amb un ampli suport dels governs respectius. El constructor naval francès DCN, de propietat estatal, va adquirir el negoci marítim de Thales en un acord de 714 milions de dòlars. Per altra banda, al Regne Unit BAE Systems i VT Group van establir una aliança d'empreses per fusionar els seus negocis de construcció de naus de superfície i de serveis.

Dins de la Unió Europea, durant el 2007 es va exercir una pressió política constant per promoure la integració del sector i el mercat intraeuropeu de l'armament. L'Agència Europea de Defensa (EDA) va acordar dos documents estratègics: un per a la construcció d'una base europea tecnològica i industrial de defensa i l'altre sobre l'estratègia de recerca i tecnologia militar. La Comissió Europea va proposar dues directives, una per obrir la compra d'armes en l'àmbit intraeuropeu, i l'altra per relaxar els reglaments sobre el control de les exportacions per a les transferències d'armes intraeuropees.

El govern rus va seguir consolidant la indústria armamentística del país en grans conglomerats de titularitat estatal. El 2007, la Corporació Unida d'Aeronàutica (UAC) —que amalgama la major part dels fabricants russos d'avions civils i militars— va començar a funcionar i es van crear dos nous conglomerats: la Corporació Unida de Constructors de Vaixells (USC), que consolida el sector de la construcció naval, i Rostekhnologii, que fusiona els fabricants militars i civils i els proveïdors de matèries primeres amb Rosoboronexport, l'agència estatal d'exportació d'armes.

Participació regional/nacional en la venda d'armes de les Top 100 del SIPRI l'any 2006

Regió o país	Nre. d'empreses	Vendes d'armes, 2006 (milers de milions de dòlars)
EUA	41	200,2
Europa Occidental	34	92,1
Rússia	8	6,1
Japó	4	5,2
Israel	4	4,6
Índia	3	3,5
Corea del Sud	3	1,8
Singapur	1	0,9
Austràlia	1	0,5
Canadà	1	0,5
Total	100	315,3

Les xifres d'un país o una regió fan referència a les vendes d'armes de les empreses del Top 100 que tenen la seu central en aquell país o regió, incloent-hi les de les seves filials estrangeres, i per tant no reflecteixen les vendes d'armes que s'han produït realment en el país o la regió en qüestió.

Les principals adquisicions en el sector armamentístic d'Europa occidental i de l'Amèrica del Nord, 2007

Empresa compradora	Empresa adquirida	Valor de l'operació (milions de dòlars)
General Electric	Smiths Aerospace	4.800
BAE Systems	Armor Holdings	4.532
URS Corporation	Washington Group Intl	3.100
Carlyle Group	ARINC	..
ITT Corporation	EDO Corporation	1.700
Meggitt	K&F Industries	1.300
Veritas Capital	Aeroflex	1.300
Textron	United Industrial Corporation	1.100

Aquesta informació i aquestes dades s'han extret del capítol 6, apèndix 6A, «Els fabricants d'armes del Top 100 del SIPRI, 2006», per Sam Perlo-Freeman i la Xarxa de la Indústria de les Armes del SIPRI, i de l'apèndix 6B, «Principals adquisicions de la indústria armamentística, 2007», per Sam Perlo-Freeman, i figuren a la Base de Dades i als Arxius sobre Indústria Armamentística del SIPRI.

7. Transferències internacionals d'armes

Paul Holtom, Mark Bromley i Pieter D. Wezeman

Proveïdors i receptors de les principals armes convencionals, 2007

Els cinc grans proveïdors d'armes convencionals i els seus principals receptors, 2003–2007

Proveïdor	Percentatge de les transferències globals (%)	Principals receptors (percentatge de les transferències del proveïdor, %)
EUA	31	Corea del Sud (12), Israel (12), UEA (9), Grècia (8)
Rússia	25	Xina (45), Índia (22), Veneçuela (5), Algèria (4)
Alemanya	10	Turquia (15), Grècia (14), Sud-àfrica (12), Austràlia (9)
França	9	UEA (41), Grècia (12), Aràbia Saudita (9), Singapur (7)
Regne Unit	4	EUA (17), Romania (9), Xile (9), Índia (8)

Els cinc receptors més importants de les principals armes convencionals, 2003–2007

Receptor	Percentatge de les importacions d'armes globals (%)
Xina	12
Índia	8
UEA	7
Grècia	6
Corea del Sud	5

Aproximadament el 80 % del volum d'exportacions de les principals armes convencionals durant el període 2003–2007 va correspondre als cinc majors proveïdors: EUA, Rússia, Alemanya, França i Regne Unit. Tot i que molt probablement aquests cinc proveïdors seguiran acaparant la major part de les transferències internacionals d'armes, l'any 2007 es van sentir veus de preocupació pel futur de les exportacions de les principals armes convencionals franceses i russes.

Àsia, Europa i l'Orient Mitjà van continuar sent les principals regions receptors durant el període 2003–2007. Els països receptors van ser la Xina, l'Índia, la Unió dels Emirats Àrabs (UEA), Grècia i Corea del Sud. Això no obstant, durant el 2007 es van veure els primers senyals d'un possible canvi molt significatiu entre els principals receptors, amb una disminució de les comandes fetes i rebudes per la Xina. Els principals proveïdors de l'Àsia i l'Orient Mitjà seguiran competint intensament per les exportacions, i és molt probable que Líbia i l'Aràbia Saudita tornin a esdevenir receptors importants.

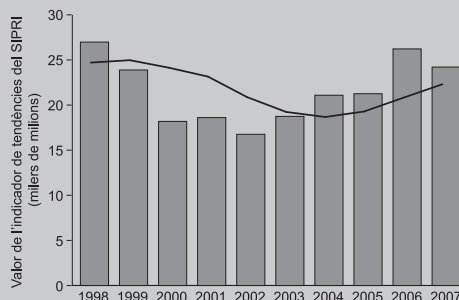
Les xifres del SIPRI mostren que el volum de les transferències internacionals d'armes a l'Amèrica del Sud durant el període 2003–2007 va ser un 47 % superior respecte al període 1998–2002. Malgrat el rebombori produït per alguns titulars i certs indicis d'un comportament competitiu

(per exemple, la naturalesa i la sincronització de les adquisicions per part del Brasil, Colòmbia i Veneçuela), sembla poc probable que l'Amèrica del Sud hagi entrat en la dinàmica d'una cursa d'armaments en la seva definició clàssica. Les compres responen principalment a un esforç per substituir o renovar els arsenals militars per tal de mantenir les capacitats existents; per respondre a les amenaces internes en matèria de seguretat; per reforçar els vincles amb els governs proveïdors; per ajudar la indústria armamentística nacional, o per reforçar la imatge regional o internacional del país.

Els proveïdors satisfan la demanda d'armes que es genera durant un conflicte per diversos motius: per guanyar influència política i econòmica, per substituir la presència militar directa d'una part externa i per fer front a les fortes pressions econòmiques per vendre armes. La transferència internacional d'armes a zones en conflicte de l'Afganistan i el Sudan il·lustra una sèrie de tendències interrelacionades. En primer lloc, els embargaments d'armes que l'ONU ha imposat a actors armats no estatals no han impedit que aquests seguissin comprant armes. En segon lloc, una de les maneres que tenen els principals proveïdors d'armes de mostrar el seu suport al govern en una zona en conflicte és subministrant-li directament les armes. I finalment, tot sovint les operacions de manteniment de la pau aprovades internacionalment tenen dificultats per obtenir les armes i l'equipament militar adients.

Si bé el volum de transferències internacionals de les principals armes convencionals durant el període 2003–2007 va mantenir la tendència alcista iniciada el 2000–2004, el volum de transferències només del 2007 va ser un 8 % inferior respecte al 2006.

Tendència en les transferències de les principals armes convencionals, 1998–2007

El gràfic de barres mostra els totals anuals i la línia indica l'evolució de la mitjana en grups de cinc anys. Les mitjanes de cinc anys es marquen en l'últim any de cada període de cinc anys. El valor de l'indicador de tendències del SIPRI mesura el volum de les transferències d'armes.

No és possible atribuir un valor econòmic exacte al comerç internacional d'armes. Amb tot, si se sumen les dades econòmiques dels principals proveïdors, es pot fer un càlcul indicatiu. El valor financer estimat del comerç internacional d'armes el 2006 va ser de 45.600 milions de dòlars, la qual cosa representa el 0,4 % del comerç mundial.

El valor econòmic de les exportacions globals d'armes segons fonts governamentals i del sector

Total mundial 45.628	
EUA	14.008
Rússia	6.500
França	5.061
Regne Unit	3.792
Israel	3.000

Les xifres es presenten en milions de dòlars EUA a preus constants (2006).

Aquestes dades i aquesta informació s'han extret del capítol 7, apèndix 7A, «Proveïdors i receptors de les principals armes convencionals», elaborat pel Projecte de Transferències d'Armes del SIPRI, i de l'apèndix 7B, «Valor econòmic del comerç d'armes», per Mark Bromley, i figuren a la Base de Dades sobre Transferències d'Armes del SIPRI: <<http://armstrade.sipri.org/>>.

8. Control d'armes nuclears i no-proliferaçió

Shannon N. Kile

Forces nuclears al món, 2008

A principis del 2008 vuit estats amb armes nuclears disposaven almenys de 10.200 armes nuclears operatives. Diversos milers d'aquestes armes nuclears es mantenen en alerta alta, preparades per ser llançades en qüestió de minuts. Si es comptabilitzen tots els caps nuclears —operatius, recanvis, els que estan emmagatzemats, tant els actius com els inactius, i els caps intactes programats per al seu posterior desmantellament— aquests estats disposen en conjunt d'un total de més de 25.000 caps nuclears.

Forces nuclears al món, gèner del 2008

País	Caps nuclears estratègics	Caps nuclears no estratègics	Nre. total de caps nuclears desplegats
EUA	3.575	500	4.075
Rússia	3.113	2.076	5.189
Regne Unit	185	–	185
França	348	–	348
Xina	161	15	176
Índia	–	–	60–70
Pakistan	–	–	60
Israel	–	–	80
Total			10.183

Totes les xifres són aproximades.

Els cinc estats definits pel Tractat de No-Proliferaçió del 1968 com a estats que posseeixen armes nuclears —els EUA, França, el Regne Unit, Rússia i la Xina— es troben tots l'any 2007 en ple procés de desplegament de noves armes nuclears o havien anunciat les seves intencions de fer-ho. L'Índia i el Pakistan, que juntament amb Israel són estats nuclears *de facto* fora del Tractat de No-Proliferaçió, van continuar desenvolupant nous sistemes de míssils capaços de transportar armes nuclears. Co-

L'any 2007 el programa nuclear de l'Iran es va mantenir al centre de la polèmica internacional. L'Iran va continuar instal·lant centrífugadores de gas a la seva planta pilot d'enriquiment d'urani a Natanz, fet que va comportar que el Consell de Seguretat de les Nacions Unides aprovés la Resolució 1747, en què exigia a l'Iran que suspengués totes les activitats relacionades amb l'enriquiment i el retractament i imposava a l'Iran sancions addicionals.

L'agost, l'Iran i l'Agència Internacional de l'Energia Atòmica (AIEA) van concretar un pla de treball per abordar els problemes relacionats amb el compliment de les garanties a l'Iran i establir un calendari per tancar les qüestions pendents relacionades amb la investigació de l'AIEA de les activitats nuclears de l'Iran en el passat. No obstant això, la polèmica es va prolongar per les acusacions que l'Iran havia dut a terme estudis secrets relacionats amb armes nuclears. El desembre els EUA van publicar un resum no confidencial d'una nova Avaluació de la Informació Nacional en què s'arribava a la conclusió, «amb un alt grau de fiabilitat», que l'Iran havia aturat el seu programa d'armes nuclears la tardor del 2003 i que no l'havia reprès.

El febrer del 2007 les converses a sis bandes —entre els EUA, Corea del Nord, Corea del Sud, el Japó, Rússia i la Xina— van donar lloc a un Pla d'Acció pel qual Corea del Nord tancaria les seves instal·lacions nuclears de Yongbyon «a l'efecte del seu desmantellament definitiu» a

canvi d'ajudes energètiques i altres beneficis econòmics i polítics. No obstant això, Corea del Nord no va inutilitzar les instal·lacions nuclears ni va proporcionar una declaració exhaustiva dels seus programes nuclears i les seves activitats del passat en el termini de final d'any indicat en l'acord de l'octubre del 2007 per implantar el Pla d'Acció. La declaració de Corea del Nord va deixar sense resoldre dues grans polèmiques: quina quantitat de plutoni havia separat Corea del Nord i si el país havia enriquit urani, com se sospitava.

L'Índia i els EUA van anunciar una primera versió de l'«Acord 123», en què s'especificaven les condicions per reprendre el comerç de material i tecnologia nuclear que ja s'havia previst en la Iniciativa de Cooperació Nuclear Civil (ICNC) signada pels dos països l'any 2005. L'esborrany de l'acord va ser criticat als EUA perquè contravenia les condicions imposades pel Congrés dels EUA el 2006 i que estaven encaminades a garantir que la ICNC complís amb la legislació dels EUA en matèria de no-prolifерació, entre altres. A l'Índia l'esborrany també va haver de fer front a una forta oposició política.

La Conferència sobre Desarmament celebrada a Ginebra tampoc no va poder obrir les negociacions ajornades durant molt de temps sobre un tractat per eradicar la matèria físsil a tot el món. La Conferència sobre Desarmament va ser incapaç d'adoptar un programa de treball a causa d'una disputa sobre la creació de comitès de negociació per a altres temes de la seva agenda. Diversos estats van continuar mostrant una manca general d'entusiasme per signar una prohibició, almenys a curt termini, de la producció de matèria físsil per a usos armamentístics.

Corea del Nord va afirmar el 2005 que havia desenvolupat armes nuclears i que havia dut a terme un assaig nuclear l'any 2006, però no hi ha cap informació pública que corrobori que Corea del Nord hagi transformat en armament la seva capacitat nuclear.

El 2007, les reserves mundials d'urani altament enriquit van totalitzar aproximadament 1.370 tones (sense incloure les 346 tones que s'han de rebutjar). Les reserves militars mundials de plutoni separat van totalitzar aproximadament 228–282 tones i les reserves civils van totalitzar 244,9 tones.

Els Estats Units continuen desenvolupant una àmplia sèrie de programes per a la defensa activa contra les amenaces emergents que representen els míssils balístics, entre els quals figuren els míssils que poden portar caps nuclears.

Finançament de l'Agència de Defensa de Missils dels EUA, exercicis fiscals 2003–13

Any	Finançament
2003	6.714
2004	7.674
2005	9.169
2006	7.695
2007	9.388
2008	8.899
2008–13 ^a	56.666

Les xifres corresponen als fons sol·licitats, en milions de dòlars EUA en preus corrents. Els anys són exercicis fiscals (1 d'octubre–30 de setembre). Les xifres no inclouen el finançament de Recursos Amplis de Defensa per als programes de defensa contra míssils.

^a Aquesta és una xifra projectada.

L'any 2007 l'Oficina de Transparència del Govern dels EUA va calcular que els EUA s'havien gastat 107.000 milions de dòlars en defensa contra míssils des de mitjan dècada de 1980.

Aquesta informació i aquestes dades s'han extret de l'apèndix 8A, «Forces nuclears al món, 2008», per Shannon N. Kile, Vitaly Fedchenko i Hans M. Kristensen, l'apèndix 8B, «Reserves mundials de matèries físsils, 2007», per Harold Feiveson, Alexander Glaser, Zia Mian i Frank Von Hippel del Grup Internacional sobre Matèries Físsils de la Universitat de Princeton, i l'apèndix 8C, «Un estudi dels programes de defensa contra míssils balístics dels EUA», per Shannon N. Kile.

8D. Anàlisi forense nuclear

Vitaly Fedchenko

Molts tractats internacionals i lleis nacionals requereixen mecanismes per verificar-ne el compliment. Molts d'aquests mecanismes es basen en la tecnologia i així fomenten el desenvolupament de millors mitjans tècnics per a la verificació. L'anàlisi forense nuclear (ciència forense nuclear) és una disciplina científica emergent amb aplicacions directes en la verificació dels tractats i el compliment de la llei. Es defineix com l'«anàlisi d'una mostra de material nuclear o radioactiu i qualsevol informació associada per aportar indicis que determinin la història del material de mostra».

Les tècniques forenses nuclears es van començar a desenvolupar durant la Segona Guerra Mundial quan els EUA van recollir mostres d'aire i aigua als voltants dels suposats reactors alemanys per tal de comprovar si realment s'hi produïa plutoni. Aquestes tècniques es van utilitzar sistemàticament en el context de la verificació dels tractats bilaterals de control d'armament entre Rússia i els EUA. Amb l'aparició del fenomen del tràfic il·legal de material nuclear i radioactiu a principis de la dècada de 1990, la ciència forense nuclear es va començar a aplicar a la investigació de molts casos concrets. Els avenços tecnològics van permetre aplicar amb bons resultats la ciència forense nuclear per comprovar el compliment d'un país de les garanties de l'Agència Internacional de l'Energia Atòmica. Per exemple, la recollida de mostres ambientals

a la cadena de retractament de combustible nuclear duta a terme el 1992 a Yongbyon, Corea del Nord, va demostrar que Corea del Nord no havia declarat totes les activitats de separació del plutoni. L'anàlisi de mostres semblants recollides a l'Iran el 2003 va aportar indicis sòlids d'activitats no declarades d'enriquiment d'urani i va ajudar a posar al descobert la xarxa clandestina de comerç nuclear encapçalada per Abdul Qadeer Khan.

El desenvolupament del mecanisme de verificació per al Tractat de Prohibició Completa dels Assajos Nuclears del 1996 ha demostrat que les tècniques forenses nuclears poden exercir una funció decisiva a l'hora de confirmar la naturalesa nuclear d'una explosió i de determinar les característiques clau de l'artefacte explosiu. Les mateixes tecnologies seran essencials per determinar si s'ha utilitzat un artefacte explosiu nuclear en un atac terrorista. La ciència forense nuclear també serà pertinent per a les tasques de comprovació del tractat de prohibició de matèria físsil que s'ha proposat, perquè pot determinar l'«edat» (és a dir, el temps que ha passat des de l'última purificació) del material nuclear i saber si s'ha produït abans d'una data determinada.

La quantitat d'informació que es pot obtenir a partir de l'aplicació de les tècniques forenses nuclears depèn de l'accés als emplaçaments i les mostres pertinents, un accés moltes vegades limitat per factors legals o polítics.

9. Reducció de les amenaces contra la seguretat que representen els materials químics i biològics

John Hart i Peter Clevestig

La prevenció de la guerra química i biològica i les mesures de resposta engloben escenaris no estatals i d'amenaces com ara els que impliquen la utilització d'artefactes improvisats que contenen substàncies químiques tòxiques o patògens. Actors que amb prou feines formaven part dels esforços per prohibir la guerra química i biològica, com ara els serveis sanitaris públics, ara s'inclouen sistemàticament en les percepcions de les amenaces i les anàlisis de riscos. El camp de la ciència forense microbiana, en ple procés de desenvolupament, és essencial per a la planificació de la preparació enfront d'amenaces biològiques i l'aplicació de les lleis.

Cap al desembre del 2007 s'havia verificat la destrucció d'unes 26.000 tones d'agents d'armes químiques (sobre unes 71.000 tones d'agents declarades). Dotze estats havien declarat 65 instal·lacions de producció d'armes químiques, de les quals 42 havien estat destruïdes i 19 transformades per a finalitats pacífiques no prohibides per la Convenció sobre Armes Químiques del 1993.

La Unitat de Suport a l'Aplicació, integrada temporalment per tres persones i creada per la Sisena Conferència de Revisió de la Convenció sobre Armes Biològiques i Toxicològiques (CABT) del 1972, va iniciar la seva activitat l'agost del 2007. Aquesta unitat rep i distribueix informació políticament vinculant amb l'objectiu de servir com a mesura per fomentar la confiança entre les parts de la CABT. El 2007 va produir un CD-ROM que conté tots els resultats d'aquestes mesures entre el 1987 i el 2007.

El 2007 es va dissoldre la Comissió Especial de les Nacions Unides per

a l'Iraq (UNMOVIC). Un tribunal iraquetà va condemnar Ali Hassan al-Majid («Alí el Químic») pel seu paper en la campanya d'Anfal del 1988 contra la població kurda al nord de l'Iraq, en què es van fer servir armes químiques.

El 2007 es van produir a l'Iraq una sèrie d'atacs amb clor que van causar nombrosos morts i ferits. La utilització de substàncies químiques juntament amb explosius convencionals per a la seva dispersió va generar preocupació per la possibilitat que els insurgents puguin perfeccionar les seves tècniques de dispersió.

La utilització del clor també va ser un element de discussió als EUA, pel que fa a la protecció del subministrament d'aigua a les seves ciutats i per la pertinència de substituir el clor per altres substàncies químiques.

El 2007 es van fer públiques les deficiències en matèria de biocontenció i bioseguretat, fins i tot en instal·lacions on es creia que la sensibilització i el compliment dels procediments eren alts. Una d'aquestes infraccions es va donar a l'agost en una explotació agrícola a prop de Pirbright, al Regne Unit, on es va descobrir un brot de febre aftosa.

Per tal de mantenir i reforçar la prohibició internacional de la guerra química i biològica, s'hauran de continuar fent estudis per superar les diferències entre les qüestions polítiques i tècniques per tal de:

- notificar les anàlisis sobre com es manipulen a la pràctica les tecnologies i els equipaments de doble ús, i
- promoure un millor coneixement de l'origen i l'ús d'informació.

9A. Diplomàcia internacional en matèria de salut pública i control mundial de la grip aviària

Bernice Raveché

La grip ha provocat algunes de les epidèmies més devastadores en la història de la humanitat, i els experts coincideixen que es podria produir una altra pandèmia de grip. La grip aviària, una variació del virus H5N1, podria ser la pròxima soca que causés una pandèmia mundial de grip.

La globalització ha multiplicat la quantitat i els tipus de fluxos internacionals de persones i béns. Atès el potencial de la globalització per provocar o agreujar els problemes de salut pública a diferents parts del món, és probable que l'Organització Mundial de la Salut (OMS) exerceixi una funció important com a part d'un esforç col·lectiu per crear una seguretat social. La funció de l'OMS en la gestió de la salut mundial està canviant, com evidencia la revisió del Reglament Sanitari Internacional (RSI) que es va aprovar el 2005 i que es va començar a implantar el juny del 2007. A causa de la llarga història d'ineficàcia de l'RSI i el seu incompliment per part d'una minoria d'estats membres, l'OMS va revisar l'RSI utilitzant un marc legal que atorga a l'organització una autoritat legal sense precedents sobre el control mundial de malalties i els requisits de notificació dels estats membres. El nou RSI té profundes implicacions per a les accions que els països han d'adoptar en els casos de síndrome respiratòria aguda greu (SARS) i H5N1.

Indonèsia és actualment la «zona calenta» del brot d'H5N1 tant en

els humans com en les aus, però el desembre del 2006 el Govern indonesi no va lliurar unes mostres a l'OMS argumentant una distribució desigual de les vacunes contra la grip, sobretot de les elaborades amb mostres de virus recollides a Indonèsia. El Govern indonesi va exigir una autorització prèvia per a la creació d'una vacuna a partir d'un virus trobat al país i la negociació d'un preu reduït perquè els països on el virus H5N1 és endèmic puguin adquirir aquesta vacuna. Aquesta paralització era una violació de la revisió de l'RSI, però a principis del 2008 Indonèsia va rebre la garantia que els seus drets a les vacunes produïdes a partir de mostres de grip aviària serien reconeguts i el país va enviar 12 mostres de grip aviària a l'OMS.

La revisió de l'RSI reflecteix un canvi de paradigma en la salut mundial, així com un canvi en la funció de l'OMS. El futur dirà si l'OMS pot mantenir la imparcialitat i la neutralitat en la implantació de la revisió de l'RSI. Si l'OMS no pot demostrar la seva credibilitat tant als països en via de desenvolupament com als països desenvolupats, perdrà el seu lloc com a organització internacional líder en matèria sanitària i la salut mundial serà dictada per la política exterior dels països.

10. Control d'armes convencionals

Zdzislaw Lachowski

L'any 2007 va presenciar el desafiament més gran contra el Tractat sobre Forces Armades Convencionals a Europa (FCE) del 1990 quan Rússia «va suspendre» la seva participació en aquest règim. Aquesta andanada contra el tractat és un reflex, no pas d'un conflicte real, sinó de l'ampli espectre de problemes polítics i militars que divideixen els participants a l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE). La separació de Rússia de les seves obligacions legals en matèria de control d'armes i els seus compromisos polítics adoptats a Istanbul el 1999 va sembrar el desacord entre Rússia i les altres parts de l'FCE que insisteixen a tractar el procés de l'FCE com un tot. Els estats occidentals han reconegut amb retard la necessitat de prestar més atenció a les preocupacions de Rússia relacionades amb l'FCE. No obstant això, atès el comportament actual de Rússia i el seu incompliment de les restriccions establertes en el tractat, no sembla probable una reconciliació ràpida. A més, tant els membres de l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN) com els estats que estan preparats per unir-se al règim adaptat de l'FCE no estaran disposats a subscriure un tractat que s'haurà de modificar substancialment per satisfer les demandes d'una part, aparentment a costa de la sensació de seguretat de les altres.

Paradoxalment, malgrat la crisi de l'FCE, o a causa d'aquesta crisi, el control d'armes ha guanyat

importància en l'agenda de seguretat europea. La debilitació del règim de control d'armes de l'FCE va generar diverses reaccions inquietants al sud del Caucas, mentre que a Moldàvia va persistir el bloqueig al voltant del trasllat del personal i l'equipament rus. En canvi, l'aplicació de l'acord entre Rússia i Geòrgia del 2005 sobre el tancament de les instal·lacions i les bases militars russes a Geòrgia no es va completar, mentre que el règim subregional de control d'armament als Balcans va continuar funcionant amb tota normalitat.

Davant del bloqueig del control d'armes «estricte», s'ha suggerit la possibilitat de substituir-lo per un règim de control d'armes «tou» amb mesures que fomentin la confiança i la seguretat. No obstant això, quan la confiança s'ha vist delmada en un lloc, és difícil recuperar-la i crear-la en un altre. Amb tot, el Codi de Conducta de l'OSCE sobre Aspectes Politicomilitars de Seguretat conserva la seva pertinència, i les altres mesures per promoure la confiança entre els participants de l'OSCE es continuen centrant en els múltiples perills creats pels excedents d'armes petites, munició i combustible tòxic de coets.

El nombre d'estats adherits a la Convenció sobre Mines Antipersona del 1997 va pujar fins a 156, amb la qual cosa s'ha donat un pas més cap a la seva universalització. Cada cop són més els països que participen en el «procés d'Oslo» per prohibir la utilització de bombes de dispersió.

11. Controls sobre les transferències internacionals relacionades amb la seguretat

Ian Anthony, Sibylle Bauer i Anna Wetter

Els controls de les exportacions són mesures preventives pensades per garantir que els béns exportats no afavoreixin activitats en altres països que són il·legals o bé indesitjables des de la perspectiva de l'estat exportador. La funció dels controls de les exportacions en suport dels principals tractats multilaterals de no-proliferaçió es complementa actualment amb la important funció que exerceixen en la implantació de les decisions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides sobre determinats països (com ara l'Iran o Corea del Nord).

Els nombrosos acords multilaterals de cooperació miren de millorar l'eficàcia dels controls de les exportacions nacionals dels estats participants. La participació en aquests acords es va continuar ampliant el 2007 quan Croàcia es va incorporar al Grup d'Àustràlia. L'Acord de Wassenaar sobre els Controls de les Exportacions d'Armes Convencionals i Béns i Tecnologies de Doble Ús va culminar la revisió i l'avaluació del seu rendiment global.

El 2007 la Comissió Europea va proposar de simplificar les regles que regeixen les transferències de béns específicament dissenyats i desenvolupats per a ús militar d'un estat membre de la Unió Europea a un altre. La Comissió també va proposar de modificar la legislació que regeix les exportacions de béns que no estan específicament dissenyats ni desenvolupats per a ús militar, però que poden tenir aplicacions militars («béns de doble ús»).

El 2006 i el 2007 el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar resolucions que prohibeixen i restringeixen certs tipus de comerç internacional amb l'Iran com a part d'un esforç més ampli per abordar les preocupacions en matèria de proliferació nuclear. Les prohibicions i les restriccions decidides per l'ONU se centren en béns que podrien afavorir les activitats més sensibles des de la perspectiva de la proliferació: l'enriquiment d'urani, la recuperació del plutoni i el desenvolupament de míssils balístics que podrien transportar una arma nuclear. La UE ha adoptat mesures per traduir les decisions de l'ONU en regles vinculants per als exportadors comunitaris. De fet, la UE ha ampliat l'abast de les prohibicions i les restriccions sobre el comerç amb l'Iran més enllà de les establertes per l'ONU.

L'aplicació per part de les autoritats competents tant de controls de les exportacions com de sancions contra la proliferació requereix adaptar les bases legals i reformular els procediments i els sistemes institucionals. L'aplicació eficaç exigeix la implicació activa, competent i cooperativa d'una sèrie d'actors nacionals —entre els quals hi ha els serveis de duanes, la policia, els serveis d'informació i els serveis jurídics— i un marc legal adequat, que inclogui sancions per les violacions dels controls d'exportació. S'ha iniciat un debat internacional sobre què constitueixen sancions dissuasives, efectives i proporcionades en resposta a les violacions de la legislació de control de les exportacions, sobretot dins de la UE.

L'annex A, «Control d'armes i Acords de desarmament», conté resums de tractats, convencions, protocols i acords multilaterals i bilaterals relacionats amb el control d'armes i el desarmament, com també llistes dels signants i dels estats part.

L'annex B, «Organitzacions internacionals i organismes intergovernamentals», descriu les principals organitzacions internacionals, organismes intergovernamentals, organismes encarregats de l'execució dels tractats i règims de controls de les exportacions que tenen l'objectiu de promoure la seguretat, l'estabilitat, la pau o el control de les armes, i inclou les llistes dels respectius membres o participants l'1 de gener del 2008.

L'annex C, «Cronologia 2007», fa un repàs dels esdeveniments més significatius del 2007 relacionats amb les armes, el desarmament i la seguretat internacional.

Tractats en vigor l'1 de gener del 2008

- 1925 Protocol per a la Prohibició de l'Ús en la Guerra de Gasos Asfixiants, Tòxics o d'Altres, i dels Mètodes Bacteriològics amb Finalitats Bèl·liques (Protocol de Ginebra del 1925)
- 1948 Convenció sobre la Prevenció i la Sanció del Delicte de Genocidi (Convenció sobre el Genocidi)
- 1949 Convenció de Ginebra (IV) sobre la Protecció dels Civils en Temps de Guerra
- 1959 Tractat Antàrtic
- 1963 Tractat de Prohibició d'Assaigs nuclears a l'Atmosfera, l'Espai Exterior i el Fons Marí (Tractat de Prohibició Parcial d'Assaigs Nuclears, TPPAN)
- 1967 Tractat sobre els Principis que han de Regir les Activitats dels Estats en l'exploració i Utilització de l'Espai Ultraterrestre, Inclosa la Lluna i Altres Cossos Celestes (Tractat de l'Espai Ultraterrestre)
- 1967 Tractat de Proscripció de les Armes Nuclears a l'Amèrica Llatina i el Carib (Tractat de Tlatelolco)
- 1968 Tractat de No-Proliferació d'Armes Nuclears (Tractat de No-Proliferació, TNP)
- 1971 Tractat per a la Prohibició de l'Emplaçament d'Armes Nuclears i Altres Armes de Destrucció Massiva als Fons Marins i Oceànics o al Subsòl (Tractat sobre els Fons Marins)
- 1972 Convenció sobre la Prohibició del Desenvolupament, la Producció i l'Emmagatzematge d'Armes Bacteriològiques (Biològiques) i Tòxiques i sobre la seva Destrucció (Convenció sobre Armes Biològiques i Tòxiques, CABT)
- 1974 Tractat sobre la Limitació d'Assaigs Nuclears Subterranis (Tractat sobre la Prohibició Parcial dels Assaigs Nuclears, TPPAN)
- 1976 Tractat sobre les Explosions Nuclears Subterrànies amb Finalitats Pacífiques (Tractat sobre Explosions Nuclears Pacífiques, TENP)

- 1977 Convenció sobre la Prohibició d'Utilitzar Tècniques de Modificació Ambiental amb Finalitats Militars o Hostils (Convenció Enmod)
- 1977 Protocol Addicional I a les Convencions de Ginebra de 1949, relatiu a la protecció de les víctimes de conflictes armats internacionals
- 1977 Protocol Addicional II a les Convencions de Ginebra de 1949, relatiu a la protecció de les víctimes de conflictes armats no internacionals
- 1980 Convenció sobre la Protecció Física del Material Nuclear i de les Instal·lacions Nuclears
- 1981 Convenció sobre Prohibicions o Restriccions en l'Ús de Certes Armes Convencionals que puguin considerar-se Excessivament Nocives o amb Efectes Indiscriminats (Convenció CAC, o Convenció sobre «Armes Inhumanes»)
- 1985 Tractat de la Zona Lliure Nuclear del Pacífic Sud (Tractat de Rarotonga)
- 1987 Tractat sobre l'Eliminació de Míssils de Curt i Mitjà Abast (Tractat INF)
- 1990 Tractat sobre les Forces Armades Convencionals a Europa (Tractat FCE)
- 1991 Tractat sobre la Reducció i Limitació d'Armes Ofensives Estratègiques (Tractat START I)
- 1992 Tractat dels Cels Oberts
- 1993 Convenció sobre la Prohibició del Desenvolupament, la Producció, l'Emmagatzematge i l'Ús d'Armes Químiques i sobre la seva Destrucció (Convenció sobre Armes Químiques, CAQ)
- 1995 Tractat de la Zona Lliure d'Armes Nuclears del Sud-est Asiàtic (Tractat de Bangkok)
- 1996 Acord sobre el Control Subregional d'Armament (Acord de Florència)
- 1997 Convenció Interamericana contra la Fabricació i el Tràfic Il·lícits d'Armes de Foc, Municions, Explosius i Altres Materials Relacionats
- 1997 Convenció sobre la Prohibició d'Ús, Emmagatzematge, Fabricació i Transferència de Mines Terrestres Antipersona i sobre la seva Destrucció (Convenció de MAP)
- 1999 Convenció Interamericana sobre Transparència en les Adquisicions d'Armes Convencionals
- 1999 Document de Viena del 1999 sobre Mesures de Construcció de Confiança i Seguretat
- 2002 Tractat sobre Reduccions Ofensives Estratègiques (SORT)
- Tractats que no estaven en vigor l'1 de gener del 2008**
- 1972 Tractat de Limitació dels Sistemes de Míssils Antibalístics (Tractat ABM)
- 1993 Tractat de Reducció i Limitació Addicionals d'Armes Ofensives Estratègiques (Tractat START II)
- 1996 Tractat de la Zona Lliure d'Armes Nuclears de l'Àfrica (Tractat de Pelindaba)
- 1996 Tractat per a la Prohibició Completa dels Assaigs Nuclears (CTBT)
- 1999 Acord sobre l'Adaptació del Tractat FCE
- 2006 Convenció de la Comunitat Econòmica d'Estat de l'Àfrica Occidental (ECOWAS) sobre Armes Petites i Lleugeres, les seves Municions i Altres Materials Relacionats
- 2006 Tractat per a l'Establiment d'una Zona Lliure d'Armes Nuclears a l'Àsia Central (Tractat de Semipalatinsk)

Per fer una comanda

SIPRI Yearbook 2008: Armaments, Disarmament and International Security

Publicat el juliol del 2008 per Oxford University Press en nom de l'Institut Internacional d'Estocolm de Recerca per a la Pau

ISBN 978-0-19-954895-8, llibre de tapes dures, 604 pàg. £85/\$150

Comandes en línia: OUP Regne Unit <<http://www.oup.co.uk/>>;

OUP EUA <<http://www.oup.com/us/>>

Comandes per telèfon, OUP Regne Unit: +44 1536-741 017;

OUP EUA: +1 800-451 7556

Comandes per fax, OUP Regne Unit: +44 1536-454 518;

OUP EUA: +1 919-677 1303

Comandes per correu electrònic, OUP Regne Unit: book.orders@oup.co.uk;

OUP EUA: customers@oup-usa.org

Podeu trobar més informació a <<http://yearbook2008.sipri.org/>>

Es publicaran traduccions de l'Anuari SIPRI 2008

- en àrab, pel Centre d'Estudis de la Unitat Àrab (CAUS), Beirut, <<http://www.caus.org.lb/>>
- en xinès, per l'Associació Xinesa de Control d'Armes i Desarmament (CACDA), Pequín, <<http://www.cacda.org.cn/>>
- en rus, per l'Institut d'Economia Mundial i Relacions Internacionals (IMEMO), Moscou, <<http://www.imemo.ru/>>
- en ucraïnès, pel Centre Ucraïnès d'Estudis Econòmics i Polítics (UCEPS, Centre Razumkov), Kíev, <<http://www.uceps.org/>>

Poseu-vos en contacte amb aquestes organitzacions per obtenir més detalls.

Per a més informació, contacteu amb

sipri

Stockholm International Peace Research Institute

Signalistgatan 9

SE-169 70 Solna

Suècia

Telèfon: +46 8 655 97 00

Fax: +46 8 655 97 33

Adreça electrònica: sipri@sipri.org

URL: <http://www.sipri.org>

Edició catalana a cura de:

Fundació per la Pau

Amb el suport de:

SIPRI YEARBOOK 2008

ARMAMENTS, DISARMAMENT AND INTERNATIONAL SECURITY

L'anuari del SIPRI és un compendi d'informacions i anàlisis en temes de:

- **seguretat i conflictes**
- **despesa militar i armaments**
- **no-prolifерació, control d'armes i desarmament**

Aquesta publicació resumeix la 39a edició de l'anuari, que inclou estudis especials sobre:

- com es planteja la seguretat humana en situacions de violència directa i estructural
- introducció de la dimensió del gènere en la reforma del sector de la seguretat postconflicte
- programes de defensa dels EUA contra míssils balístics
- anàlisi forense nuclear
- diplomàcia internacional en matèria de salut pública i control mundial de la grip aviària

juntament amb una àmplia cobertura dels esdeveniments del 2007 relatius a

- organismes de seguretat i relacions euroatlàntiques
- conflictes armats
- operacions de pau
- despesa militar
- fabricació d'armes
- transferències internacionals d'armes
- control d'armes nuclears i no-prolifерació
- forces nuclears al món i reserves de materials físsils
- reducció de les amenaces contra la seguretat que representen els materials químics i biològics
- control d'armes convencional
- controls sobre les transferències internacionals relacionades amb la seguretat

L'anuari del SIPRI també inclou amplis annexos sobre els acords relatius al control d'armes i el desarmament, les organitzacions internacionals i els organismes intergovernamentals, i una cronologia d'esdeveniments del 2007 en matèria de seguretat i control d'armes.

Aquest resum de l'anuari s'ha traduït al català en col·laboració amb:

Fundació per la Pau

c/. Casp 31, 2n 1a A - 08010 Barcelona

Telèfon: +34 93 302 51 29

Fax: +34 93 301 75 62

Adreça electrònica: info@fundacioperlapau.org

URL: <http://www.fundacioperlapau.org>